SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1195

av Sten Bergheden (M)

Utvärdering av pensionsreformen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i högre grad behöver löna sig att ha arbetat i utfallet av pensionssystemet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till en utvärdering av pensionsreformen i sin helhet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att studera hur andra länder hanterar utmaningar kring pensionsnivåer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

I flera sakpolitiska frågor har vi i Sverige nått breda överenskommelser som kan hålla över tid, vilket är positivt. Exempelvis i frågor som påverkar många människor och näringslivet under långa perioder, så som utbildning, energiförsörjning och pensioner.

Samtidigt är det olyckligt och farligt om sådana överenskommelser hamnar i låsta lägen; passiviteten kan missgynna individer såväl som genomförandet av nödvändiga reformer. För även om mindre brister måste kunna åtgärdas på ganska kort tid så måste också alla stora reformer utvärderas i sin helhet efter en tid för att fungera i ett ständigt föränderligt samhälle.

Från flera håll har konstaterats att det svenska pensionssystemet är finansiellt tillförlitligt, och att det har fungerat väl i det avseendet. Men en lång rad rapporter och studier har dock visat att många äldre får en svag pension och en sämre ekonomisk trygghet än förväntat. Pensionsnivåerna för många genomsnittliga pensionärer hamnar alltför ofta på för låga nivåer för att kunna ge en rimlig levnadsnivå på äldre dagar.

I sammanhanget finns en särskilt bekymmersam aspekt, nämligen att ett helt arbetsliv inte ger mycket utdelning i pensionshänseende, jämfört med en person som varit arbetslös hela eller stora delar av sitt liv. Pensionsmyndigheten har i en rapport konstaterat att det allmänna pensionssystemet numer har egenskaper som i praktiken för många påminner om ett folkpensionssystem, med andra ord samma pension för alla, snarare än om ett system som grundar sig på inkomst. Pensionssystemet är tänkt att bygga på att hela livets inkomster ska spegla ens pension, men så blir det inte i verkligheten. Detta är orimligt och behöver förändras.

Bekymret är att när pensionsutfallet blir mycket likartat oavsett arbetsinsats och när pensionsnivåerna idag har svårt att nå upp till en rimlig och god levnadsnivå skadas också systemets legitimitet. En stor och växande andel svenskar i arbetsför ålder oroar sig också för att pensionen inte ska räcka till i framtiden. Precis som att det ska löna sig att arbeta jämfört med att inte arbeta under yrkesåren måste det vara självklart att det i pensionskuvertet ska löna sig att ha arbetat.

Det är snart tre decennier sedan det svenska pensionssystemet reformerades och det kan konstateras att det för alltför många pensionärer tyvärr inte lönar sig att ha arbetat för pensionen. Därför behövs en översyn och förändringar. Vi har också nu förmånen att kunna titta på hur andra länder har löst liknande problem och bör därför ta lärdom av dem. Stora reformer, som av pensionssystem, bör genomgå en genomgripande utvärdering efter en tid.

Pensionsmyndigheten har också nyligen föreslagit att pensionssystemet bör utvärderas i en offentlig utredning. I Sveriges fall bör vi se över möjligheten att följa upp och utvärdera pensionsreformen i sin helhet – vilket bör inkludera utomstående, gärna internationella, experter som kan ta in lärdomar från andra länders liknande arbete. Detta bör ges regeringen till känna.

Sten Bergheden (M)